

ELS LLIBRES I LES COSES

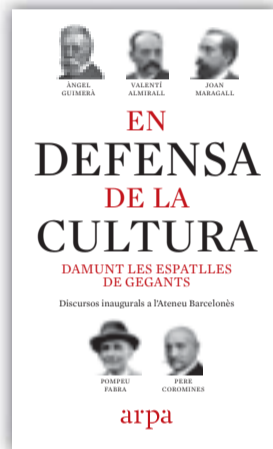
IGNASI ARAGAY

Elogi de la llengua, de la paraula i de la cultura

Cinc grans discursos
El cap de setmana que ve, cinc textos clau del catalanisme amb l'ARA

Qui ho diu que no s'avança? A finals del segle XIX tot just era una provocació pronunciar en català el discurs inaugural del curs de l'Ateneu Barcelonès. Àngel Guimerà va ser-ne el pioner el 1895, en un acte marcat per una gran tensió i emoció. Un grup d'ateneïstes en va fer imprimir 20.000 exemplars. Un any després, Valentí Almirall, pare del catalanisme d'esquerres, hi va tornar, aquest cop amb un enfocament més polític. El 1903, quan la paraula catalana ja havia aconseguit aquest espai de llibertat, Joan Maragall va fer-hi el seu famós "elogi de la paraula". En poc temps havíem passat de la defensa del català a la seva elevació poètica. Al cap de dues dècades, el 1925, en plena dictadura de Primo de Rivera, un desafiant Pompeu Fabra s'atrevia a fer balanç de l'ingent esforç de normalització de la llengua. I el 1928 l'escriptor i polític Pere Corromines (anys a venir, el seu fill Joan esdevindria un eminent filòleg) posava deures a les lletres catalanes a la recerca d'un "esperit de finesa".

Tots cinc eren, quan van pronunciar els discursos, presidents de l'Ateneu, institució cívica i cultural senyera. Els cinc parlaments conformen el llibre *En defensa de la cultura*, amb el qual l'editorial Arpa s'estrena

en català, i amb pròleg de l'actual president de la institució, l'historiador Jordi Casassas. El llibre, que es podrà adquirir amb l'ARA el cap de setmana que ve, és un tast de luxe dels discursos que han marcat la història de l'Ateneu i, amb ell, l'evolució de la llengua i cultura catalanes. Són cinc perles que reflecteixen el lent però tossut desvetllament lingüístic, cultural i polític del país. Perquè com diu Casassas, al primer terç del segle XX l'Ateneu va aplegar "el bo i millor de la intel·lectualitat catalana" a redós de la seva biblioteca i les seves tertúlies. El catalanisme el va adoptar com a casa gran.

Guimerà, que en la seva allocució no s'escaia de recordar que és nascut a les Canàries, després de fer un recorregut històric per l'evolució de l'idioma, reclama que el català entri a l'escola i a la justícia, i es mostra convençut que "vingui pel camí dret o pel camí tort" el català tornarà a ser "allò que sabem que ha estat per la història". I conclou citant Dant: "Vergonya eterna a aquells que, menyspreant el seu idioma, alaben el dels altres". Almirall, al partit del qual -Centre Català- havia militat Guimerà, en resposta al poeta Núñez de Arce, que havia menystingut el regionalisme català des de la presidència de l'Ateneu de Madrid, li reclama respecte i advoca per la "cooficialitat": "Que es declari, com és just, que totes les llengües vives de la part espanyola de la Península són igualment nacionals". I rebla: "En nom de la llibertat reclamem parlar i escriure com millor ens sembli".

Ja amb el segle XX encetat, Maragall s'eleva per damunt de la reivindicació i declara el seu amor a la paraula viva, la llengua, la conversa entre idiomes i cultures: "La nostra causa no és només la d'una nacionalitat, no és un plet d'Estats o una renyina de famílies, sinó un ideal humà arrelat en l'amor diví que anima bellament el món". Després de l'impuls de principis de segle, amb la feina de la Mancomunitat i l'Institut d'Estudis Catalans, Primo de Rivera suposa un sotrac. Però el camí ja està traçat. I Fabra fa un crit a l'optimisme: "Si els iniciadors de l'obra de redreçament del català haguessin tingut una idea exacta del grau de castellanització a què havia pervingut la nostra llengua durant els segles de decadència literària, no s'haurien potser vist amb cor d'emprendre-la [...] Però ara ja hem fet molt de camí". I acaba: "No ens deixem guanyar pel cansament, ni per la impaciència, ni pel derrotisme".

Corromines tanca el quintet amb una digressió filosòfica a la recerca d'una identitat moderna per a la literatura, que, seguint Josep Carner, ja no pot viure d'un *Cançoner popular* que "la nostra madura sensibilitat ens fa trobar pueril".

Corromines tanca el quintet amb una digressió filosòfica a la recerca d'una identitat moderna per a la literatura, que, seguint Josep Carner, ja no pot viure d'un *Cançoner popular* que "la nostra madura sensibilitat ens fa trobar pueril".

ELS MÉS VENUTS

CATALÀ

FICCIO

[1] El laberint dels...

CARLOS RUIZ ZAFÓN
Planeta
928 pàgines i 23,90 € 1/3

[2] Els hereus de la terra

ILDEFONSO FALCONES
Penguin Random House
896 pàgines i 22,90 € 2/14

[3] Argelagues

GEMMA RUIZ
Proa
288 pàgines i 18,50 € 4/11

[4] Et donaré tot això

DOLORES REDONDO
Columna
640 pàgines i 21,90 € 3/4

[5] Wonder

R.J. PALACIO
La Campana
420 pàgines i 14 € 7/219

NO-FICCIO

[1] Tots tenim un costat...

DIVERSOS AUTORS
Ara Llibres
180 pàgines i 10 € 1/4

[2] Gramàtica de la...

DIVERSOS AUTORS
Institut d'Estudis Catalans
1.480 pàgines i 74 € -/2

[3] La ciència de la llarga...

VALENTÍ FUSTER I JOAN CORBELLA
Columna
304 pàgines i 20 € -/2

[4] Els secrets que mai...

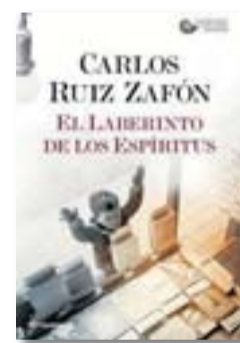
ALBERT ESPINOSA
Rosa dels Vents
386 pàgines i 15,90 € 2/7

[5] La màgia de l'ordre

MARIE KONDO
Ara Llibres
206 pàgines i 14,90 € 7/58

CASTELLÀ

FICCIO

[1] El laberinto de los...

CARLOS RUIZ ZAFÓN
Planeta
928 pàgines i 23,90 € 1/3

[2] Todo esto te daré

DOLORES REDONDO
Planeta
550 pàgines i 21,90 € 2/5

[3] Los herederos de...

ILDEFONSO FALCONES
Grijalbo
896 pàgines i 22,90 € 3/14

[4] El asesinato de...

MARCOS CHICOT
Planeta
768 pàgines i 21,90 € 8/5

[5] Patria

FERNANDO ARAMBURU
Tusquets
648 pàgines i 22,90 € 5/13

NO-FICCIO

[1] La ciencia de la larga...

VALENTÍ FUSTER I JOAN CORBELLA
Planeta
384 pàgines i 15,90 € -/2

[2] La magia del orden

MARIE KONDO
Aguilar
308 pàgines i 14,90 € 2/65

[3] Sabores de siempre

KARLOS ARGUIÑANO
Planeta
496 pàgines i 22,90 € 3/4

[4] Los secretos que...

ALBERT ESPINOSA
Grijalbo
384 pàgines i 15,90 € 1/7

[5] Hablarán de nosotras

SANDRA BARNEDA
Aguilar
400 pàgines i 18,90 € -/3

Rànquing setmanal del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura
Posició setmana anterior / Setmanes en el mercat

UN TAST DE CATALÀ

ALBERT PLA NUALART

"Es van emetre vots per part dels diputats"

En aquesta sèrie de *tastos* en què divulgo racons interessants de la gramàtica de l'IEC (GLC), avui vull parlar de la locució *per part de*. M'interessa molt perquè, com a lingüista d'un mitjà, constato cada dia que és una plaga que enfarrega i fa feixucs molts textos. Que quedi clar, però, que una cosa és considerar correcta una forma i una altra desaconsellar-la estilísticament, i que això segon no és feina d'una gramàtica normativa.

D'entrada la GLC afirma, amb raó, que la preposició *de* és sovint ambigua. A "L'elecció del rector" no sabem si el rector elegeix o és elegit, i en cas que sigui elegit i l'elegeixi el claustre, no és viable "L'elecció del rector del claustre". Això legítima "L'elecció del rector per part del claustre". Podríem fer servir *per en*

lloc de *per part de*, però *per part de* fa la frase més clara. Una ambigüitat semblant legítima, segons la GLC, "La por al mestre" quan el mestre és el temut i no qui tem. I està bé que ho digui perquè la fitxa 2098/2 de l'Optimot (i molts lectors) encara es limita a afirmar que "la preposició que ha d'acompanyar *por* és *de* i no *a*".

El que ve a dir la GLC és que l'agent d'una acció -qui la fa- es pot expressar amb *de*, *per* i també *per part de*. I jo diria que *per part de* resulta més propi i adequat quan l'acció l'expres-

UNA FORMA QUE ÉS POC ACONSELLABLE ESTILÍSTICAMENT POT SER CORRECTA I DE VEGADES NECESSÀRIA

sa un nom, com a "L'explotació d'una idea per part dels imitadors", però innecessari i abusiu (tot i que correcte, segons la GLC) quan l'expressa un verb, com a "La iniciativa va ser molt criticada per part de l'oposició". Jo aquí escriuria *per*, entre altres raons perquè *per part de* pot voler dir només una part de l'oposició.

Però em sona molt pitjor "Es van emetre vots per part dels diputats", una passiva reflexa en què el pronom *es* ja exerceix d'agent (impersonal) i fa inviàbles altres agents. La GLC justifica la correcció d'aquesta frase dient que *per part de* -a diferència de *per*- no expressa aquí l'agent sinó la proveniència dels vots i hi veu una forma pròpia del mitjàns. Jo diria que per desgràcia, i cada vegada que topo amb "Es va fer X per part de Y" la converteixo en "Y va fer X".